
Závěrečná zpráva

Ornitologický inventarizační průzkum PR Kovačská bažantnice

Michal Gerža, Vasil Hutník

21. 8. 2019

Kód ZCHÚ podle ÚSOP: 191

Zadavatel: Královéhradecký kraj, Pivovarské náměstí 1245, 500 03 Hradec Králové

Řešitel: Mgr. Michal Gerža, Sedloňov 133, 517 91 Deštné v Orlických horách

Zpracováno na základě smlouvy o dílo ze dne 10. 5. 2019

Terénní průzkum byl proveden v období od dubna do července 2019

Zpracováno ke dni 21. 8. 2019

Rozloha zkoumaného území: 30,9 ha

Obsah

1. Metodika.....	3
2. Výsledky.....	3
3. Poznámky k vybraným druhům.....	5
4. Použité podklady.....	6

1. Metodika

Terénní průzkum v roce 2019 prováděl Vasil Hutník. Lokalitu navštívil třikrát, a to ve dnech 13. 4., 8. 5. a 1. 6. Průzkum byl spíše extenzivní povahy a nezahrnoval období celého roku. Byl prováděn přímým vizuálním a akustickým pozorováním.

Pozornost byla věnována hnízdění jednotlivých druhů, i když vzhledem k časovým možnostem a rozsahu průzkumu jsou poznatky o hnízdění spíše jen orientační. Hnízdění bylo hodnoceno do kategorií podle mezinárodních kritérií průkaznosti hnízdění (sensu Šťastný et al. 1996). Při každé návštěvě byl dále u každého druhu zaznamenán počet registrovaných jedinců a následně byla subjektivním způsobem vyhodnocena četnost druhu na území PR. Četnost byla hodnocena ve čtyřech stupních: O – ojedinělé hnízdění (1 pár, přičemž některá pozorování mohou být jen zálety z okolí), B – běžné hnízdění (2 až 4 páry), H – hojné hnízdění (5 a více párů), NE – nehnízdící, pouze lovecký zálet či náhodný přelet.

Přehled zjištěných druhů je uspořádán do přehledné tabulky. Ta vedle údajů o četnosti a hnízdění dále obsahuje kategorie ohrožení podle vyhlášky č. 395/1991 Sb. a podle červeného seznamu ptáků (Šťastný, Bejček et Němec 2017 3). Druhý z autorů Michal Gerža vytvořil konečnou podobu závěrečné zprávy a tabulky druhů. Doplnil údaje i dalších autorů, kteří v minulosti také provedli v PR ornitologický průzkum. Jedná se o inventarizace obsažené v předchozích plánech péče o PR (Hotový 2010) a o údaje obsažené v Nálezové databázi ochrany přírody (Waldhauser 2015).

2. Výsledky

Vysvětlivky k tabulkám:

Sloupec *Stupeň ohrožení*

IUCN – kategorie ohrožení dle „Červeného seznamu ptáků České republiky“ (Šťastný, Bejček et Němec 2017)

VU – zranitelný

NT – druh téměř ohrožený

§ – taxony chráněné dle vyhl. MŽP č. 395/1992 Sb. a vyhl. č. 166/2005 Sb.

§2 – silně ohrožený druh

§3 – ohrožený druh

Sloupec *Nálezce* – řazeno chronologicky od nejnovějšího údaje k nejstaršímu

H19 – Hutník 2019, W15 – Waldhauser 2015, H10 – Hotový 2010

Charakteristiky výskytu

Četnost (sensu Hutník 2019)	O	ojedinělé hnízdění – 0 až 1 pár (některá pozorování mohou být jen zálety z okolí)
	B	běžné hnízdění – 2 až 4 páry
	H	hojné hnízdění – 5 a více párů
Kategorie hnízdění	B1	druh pozorovaný v době hnízdění ve vhodném hnízdním prostředí
	A2	zpěv
	C3	pár pozorovaný v době hnízdění ve vhodném hnízdním prostředí
	C4	stálý okrsek předpokládaný na základě opakovaného pozorování
	C14	nosí potravu nebo trus
	C16	hnízdo s mláďaty
	D12	nález čerstvě vyvedených mláďat
	D16	nález hnízda s mláďaty

Soupis všech zjištěných druhů

Český název	Vědecký název	Stupeň ohrožení		H19					W15	H10
		IUCN	§	13.4.	8.5.	1.6.	četnost	hnízdění		
Brhlík lesní	<i>Sitta europaea</i>			4	2	3	B	D12		x
Budníček lesní	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>				1		O	B1		
Budníček menší	<i>Phylloscopus collybita</i>			5	6	5	H	C4		x
Budníček větší	<i>Phylloscopus trochilus</i>				1		O	C3		
Červenka obecná	<i>Erithacus rubecula</i>			10	8	4	H	C4		
Čížek lesní	<i>Spinus spinus</i>			2			O	C3		
Datel černý	<i>Dryocopus martius</i>				1		O	B1		x
Dlask tlustozobý	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>			2	1	1	B	C4		
Drozd brávník	<i>Turdus viscivorus</i>			1	1	1	B	C4		
Drozd zpěvný	<i>Turdus philomelos</i>			5	3	5	H	C4		
Holub doupňák	<i>Columba oenas</i>	VU	§2	1	1		O	C4		
Holub hřivnáč	<i>Columba palumbus</i>			2	3	2	B	C4		
Káně lesní	<i>Buteo buteo</i>									x
Kos černý	<i>Turdus merula</i>			5	4	5	H	C4		x
Králíček ohnivý	<i>Regulus ignicapilla</i>			1	1	1	O	C4		
Kukačka obecná	<i>Cuculus canorus</i>				1	1	O	C4		
Lejsek šedý	<i>Muscicapa striata</i>		§3			1	O	C3		
Pěnice černohlavá	<i>Sylvia atricapilla</i>			3	6	5	H	C4		x
Pěnice slavíková	<i>Sylvia borin</i>					1	O	C3		
Pěnkava obecná	<i>Fringilla coelebs</i>			5	8	6	H	C4		x
Pěvuška modrá	<i>Prunella modularis</i>				1	1	O	C4		
Sedmíhlásek hajní	<i>Hippolais icterina</i>								A2	

Sojka obecná	<i>Garrulus glandarius</i>			1	1	1	B	C4		x
Strakapoud prostřední	<i>Dendrocopos medius</i>	VU	§3		1	1	O	C4	C14	
Strakapoud velký	<i>Dendrocopos major</i>			3	3	4	B	D16	C16	x
Strnad obecný	<i>Emberiza citrinella</i>			2	1	1	B	C4		x
Střízlík obecný	<i>Troglodytes troglodytes</i>			1	2	3	B	C4		
Sýkora babka	<i>Poecile palustris</i>				1	1	O	C4		
Sýkora koňadra	<i>Parus major</i>			5	8	6	H	C4		x
Sýkora modřinka	<i>Cyanistes caeruleus</i>			4	5	3	B	D12		x
Šoupálek dlouhoprstý	<i>Certhia familiaris</i>			3	1	2	B	C4		
Špaček obecný	<i>Sturnus vulgaris</i>			5	10	5	H	D16		
Vlaštovka obecná	<i>Hirundo rustica</i>	NT	§3							x
Žluna zelená	<i>Picus viridis</i>					1	O	B1	A2	x
Žluva hajní	<i>Oriolus oriolus</i>		§2		1	1	O	C4		

Na území PR bylo při průzkumu v roce 2019 zaznamenáno 32 druhů ptáků. Se staršími údaji dalších autorů tu bylo zaregistrováno dosud 35 druhů. Počet dosud zaznamenaných druhů není příliš vysoký. Tyto druhy ale představují zástupce avifauny, kteří mají těsnější vazbu přímo k území PR a buď tu mají prokázané hnízdění nebo jejich hnízdění je pravděpodobné. Jen ojediněle jsou mezi nimi druhy zjištěné např. při náhodných přeletech. Takovým je např. vlaštovka obecná.

Zdejší avifaunu lze charakterizovat jako společenstvo charakteristické pro nížinné listnaté lesy. Početně je zastoupena skupina druhů vázaných na stromové dutiny. Jsou to např. brhlík lesní, datel černý, holub doupňák a hřivnáč, strakapoud prostřední, špaček obecný a další. Hojné zastoupení dutinových druhů je dáno zejména přítomností velmi starých stromů v porostech PR (zejména dubů) a ponecháváním souší a zlomů. Ve starších a poškozených stromech si šplhavci s oblibou budují hnízdní dutiny, které po vyvedení mláďat opouštějí. Tyto dutiny jsou následně osídlovány netopýry nebo některými pěvci. Ponechávání těchto stromů v porostu je pro rozmnožování mnoha druhů ptáků i dalších živočichů nezbytným předpokladem. Starší a poškozené stromy jsou obývány též mnoha druhy hmyzu, jež jsou potravou většiny avifauny.

3. Poznámky k vybraným druhům

Holub doupňák (*Columba oenas*) VU, §2

Holub doupňák byl v PR zaregistrován jen ojediněle a pravděpodobně tu hnízdí. Na území ČR hnízdí na celém území od nížin až do hor po cca 1200 m n.m., kde zvláště bučiny jsou jeho oblíbeným stanovištěm. Oproti letům 1985-89 se jeho stavy na území státu zvýšily o zhruba o 20-30 %. Oproti minulosti k hnízdění ve větší míře využívá též parky, příměstské lesy a další podobně uměle vytvořená či silně ovlivněná prostředí, která ale poskytují dostatek možností k hnízdění.

Lejsek šedý (*Muscicapa striata*) §3

Lejsek šedý se v PR vyskytuje jen ojediněle. V ČR hnízdí celkem rovnoměrně na celém území, i když jeho hustota není nikde vysoká. Vyskytuje se od nížin a pahorkatin, kde je relativně hojnější, až po zhruba 750 m n. m., výše vystupuje jen vzácně. Hojně se vyskytuje v zahradách, parcích, na okrajích lesů, často i v obcích. Hnízdo bývá umístěno zpravidla v otevřené dutině, často i na římsách střech. Jako v téměř celé Evropě, tak i u nás od konce minulého století početnost mírně stoupá. Je tažný.

Strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*) VU, §3

V PR pravděpodobně hnízdí jeden pár. Na většině našeho území patří k nepříliš hojným druhům, směrem na východ se početnost zvyšuje. Je to druh nižších nadmořských výšek, nad 500 m n. m se vyskytuje řídce. Obývá listnaté, méně často smíšené lesy, nejhojnější je v lužních lesích s dubem a v teplých doubravách. Hnízdí ve stromových dutinách, které si sám vytesává. Současná evropská populace je považována za stabilní. V celém areálu se jedná o stálý druh.

Žluva hajní (*Oriolus oriolus*) §2

Žluva podle průzkumu v roce 2019 v PR hnízdí v počtu asi jednoho páru. Preferuje nížiny, hnízdí do výšek kolem 500-600 m n. m. Obývá listnaté lesy, zahrady, parky, remízky a porosty kolem vod. Méně často se vyskytuje i v lesích smíšených, jehličnatým se vyhýbá. U nás hnízdí pravidelně, i když ne příliš hojně. Od 80. let minulého století u nás dochází k mírnému nárůstu početnosti. Přísně tažný druh, zimuje v Africe na jih od rovníku.

4. Použité podklady

AOPK ČR. Nálezová databáze ochrany přírody. [on-line databáze; portal.nature.cz].

Hotový J. (2010): Zoologický průzkum PR Kovačská bažantnice - obratlovci. Ms., in Mikeska M.

(2011): Plán péče o přírodní rezervaci Kovačská bažantnice na období 2011–2020.

Depon. in Krajský úřad Královéhradeckého kraje, odbor životního prostředí a zemědělství, Hradec Králové.

Šťastný K., Bejček V. et Hudec K. (2006): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v ČR 2001-2003. AVENTINUM.

Šťastný K., Bejček V. et Němec M. (2017): Červený seznam ptáků České republiky. Příroda, Praha, 34: 107-154.